KANSANELÄKELAITOS
Etuuspalvelujen Lakiyksikkö

Aalto Eva

Lausunto **14/301/2016**

22.11.2016

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle eläketukilaiksi ja laiksi tuloverolain 63 b §:n muuttamisesta (HE 226/2016 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakutsun ja lausuntopyynnön johdosta Kansaneläkelaitos (Kela) esittää lausuntonaan seuraavaa:

Eläketuen kansainvälinen ulottuvuus

Suomessa asuminen:

Eläketukilain 6 §:ssä on säännös Suomessa asumisesta. Sen mukaan henkilön Suomessa asuminen määräytyy asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) mukaan.

Ehdotettu säännös eroaa esimerkiksi takuueläkkeestä annetun lain 2 §:n Suomessa asumista koskevasta säännöksestä sekä muiden sellaisten Kelan toimeenpanemien etuuksien asumista koskevista säännöksistä, joita on tarkoitus maksaa vain Suomessa vakituisesti asuville henkilöille.

Kelan Kansainvälisten asioiden osaamiskeskuksen näkemyksen mukaan säännöstä olisi hyvä selventää siten, että säännös ja sen soveltaminen olisi yhdenmukainen muiden vain Suomessa vakituisesti asuville maksettavien etuuksien asumissäännösten kanssa. Tällöin eläketuen saaja olisi Suomessa asuva, jos hän asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (1573/1993) 3, 3a ja 4 §:n mukaisesti asuu Suomessa. Tällä estettäisiin erilaisesta sanamuodosta johtuvat mahdolliset epäselvyydet asumisen määrittelyssä.

Eläketuen asema EU-asetusta 883/2004 sovellettaessa:

Hallituksen esityksessä ei arvioida, mikä etuus eläketuki on EU-asetuksen 883/2004 soveltamisen kannalta. Asetuksessa on eri kategorioihin kuuluvia etuuksia ja luokittelulla on vaikutusta mm. siihen, maksetaanko etuus toisessa jäsenvaltiossa asuvalle tai oleskelevalle henkilölle ja rinnastetaanko muualta saatuja etuuksia suomalaiseen työmarkkinatukeen. Lisäksi luokittelu voi vaikuttaa sairaanhoidon kustannusvastuuseen.

Eläketukilain 13 §:n 2 momenttiin ehdotettava lisäys

Eläketukilain 13 §:n 2 momentissa säädetään takautuvasti maksettavan kansaneläkkeen tai kansaneläkelain mukaisen perhe-eläkkeen tai perhe-eläkkeen korotuksen pidättämisestä Kelalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta liikaa maksettua eläketukea.

KANSANELÄKELAITOS
PL 78, 00381 Helsinki
Puhelin 020 634 11
etunimi.sukunimi@kela.fi

Momenttiin tulisi lisätä mahdollisuus tehdä vastaava pidätys takautuvasti maksettavaan takuueläkkeeseen, jotta pidätysmahdollisuus koskisi myös sitä.

Eläketuen rahoituksesta säätäminen

Hallituksen esityksen mukaan eläketukilain mukaisista tehtävistä huolehtisi Kansaneläkelaitos. Rahoitusta käsittelevän 25 §:n mukaan eläketuki rahoitettaisiin valtion varoista. Eläketuen rahoitus- ja veloitusmenettely hoidettaisiin kuten Kansaneläkelaitoksen hoitamissa takuueläkkeissä. Lain 25 §:ssä säädettäisiin myös, että eläketuesta aiheutuvat kustannukset maksettaisiin Kansaneläkelaitoksen kansaneläkerahastosta.

Uusi laki tulisi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2017. Eläketukea maksettaisiin vuoden 2017 kesäkuun alusta lukien. Hallituksen esityksen mukaan uusia ikäryhmiä ei tulisi tuen piiriin. Näin ollen eläketuen maksaminen päättyisi viimeistään vuonna 2021, jolloin ennen 1 päivä syyskuuta 1956 syntyneet pääsisivät vanhuuseläkkeen piiriin.

Kelan täytäntöön panemien etuuksien maksamisessa käytettävästä rahastosta säädetään Kansaneläkelaitoksesta annetulla lailla (2001/731), jatkossa Kela-laki. Etuuksia koskevissa laeissa rahastoista ei ole säädetty. Asia todettiin viimeksi takuueläkkeestä säädettäessä, jolloin takuueläke lisättiin Kela-lain 12 b §:ään (2010/714).

Nyt käsiteltävänä olevan eläketukea koskevan lakiesityksen 25 §:ssä kuitenkin säädettäisiin myös uuden etuuden maksuissa käytettävästä rahastosta. Esityksen mukaan eläketuki maksettaisiin kansaneläkerahastosta.

Kansaneläkerahastosta maksettavista etuuksista säädetään voimassa olevan Kela-lain 12 b §:ssä (2010/714) seuraavaa:

”Kansaneläkerahastosta maksetaan kansaneläkelain (568/2007) 97 §:ssä, takuueläkkeestä annetussa laissa (703/2010), vammaisetuuksista annetussa laissa (570/2007), eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007), rintamasotilaseläkelaissa (119/1977) ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetussa laissa (988/1988) tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.”

Voimassa olevan Kela-lain 12 b §:n etuusluettelo on tyhjentävä. Sen mukaan rahastosta ei voida maksaa muita etuuksia. Voimassa olevan Kela-lain säännösten mukaan uusi etuus eli eläketuki ohjautuisi maksettavaksi sosiaaliturvan yleisrahastosta. Kela-lain 12 d §:n 1 momentissa (2008/987) säädetään nimittäin seuraavaa:

”Sosiaaliturvan yleisrahastosta maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:issä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut.”

Kelan esikunnan talousyksikön näkemyksen mukaan eläketuki on perusteltua maksaa hallituksen esityksessä ehdotetusta kansaneläkerahastosta. Hallituksen esityksen mukainen menettelytapa säätää uuden etuuden maksamisessa käytettävästä rahastosta etuuslailla on kuitenkin ristiriidassa voimassa olevan Kela-lain 12 b §:n ja 12 d §:n kanssa. Valittua menettelytapaa ei ole hallituksen esityksessä mitenkään perusteltu eikä sen aiheuttamaa ristiriitaa Kela-lain säännösten kanssa ole kommentoitu. Olisi perusteltua säätää eläketuen maksamisessa käytettävästä rahastosta Kela-lailla eli täydentää Kela-lain 12 b §:n etuusluetteloa eläketuella.

Toimeenpano

Huomioon ottaen useat alkuvuoteen ja kesään 2017 ajoittuvat merkittävät lainsäädäntömuutokset Kela esitti hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa, että lain voimaantulo olisi myöhäisempi kuin 1.6.2017. Toimeenpanoon liittyy haasteita, mutta laki on kuitenkin toimeenpantavissa esitetyssä voimaantuloaikataulussa.

Eva Aalto

Lakimies Eva Aalto